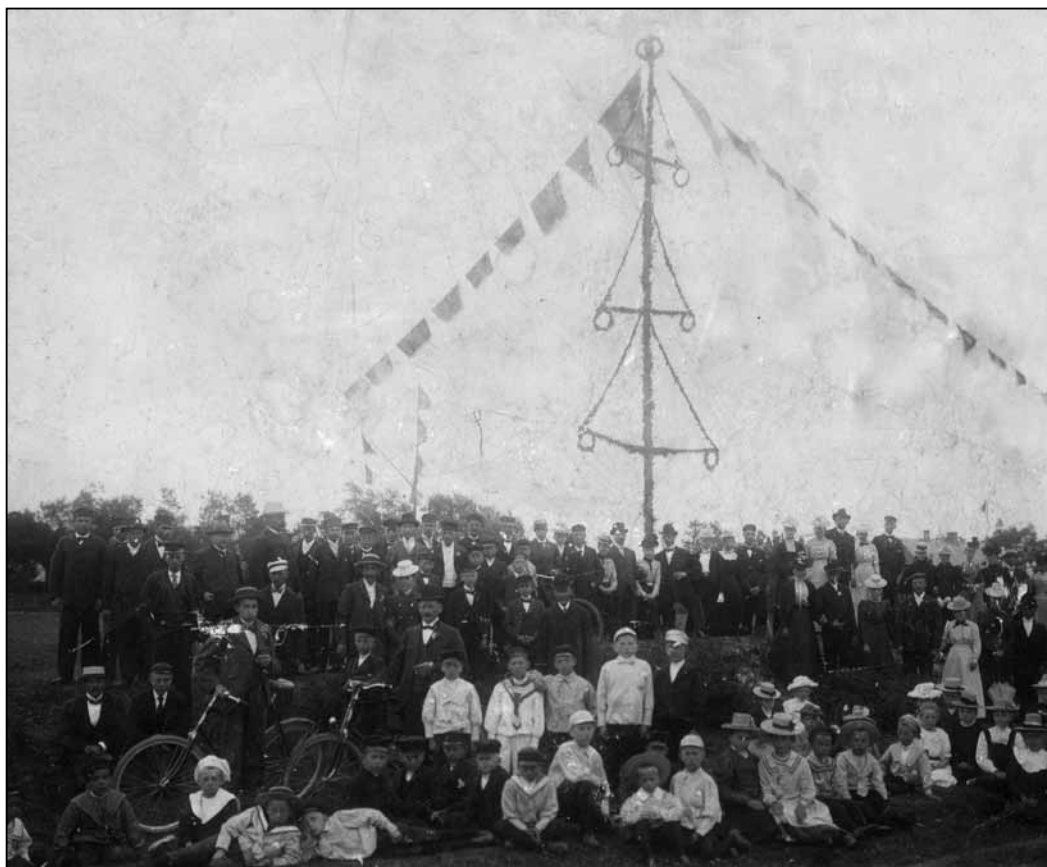

65 juni. 2017

Pris 25 kr

på Ljungen

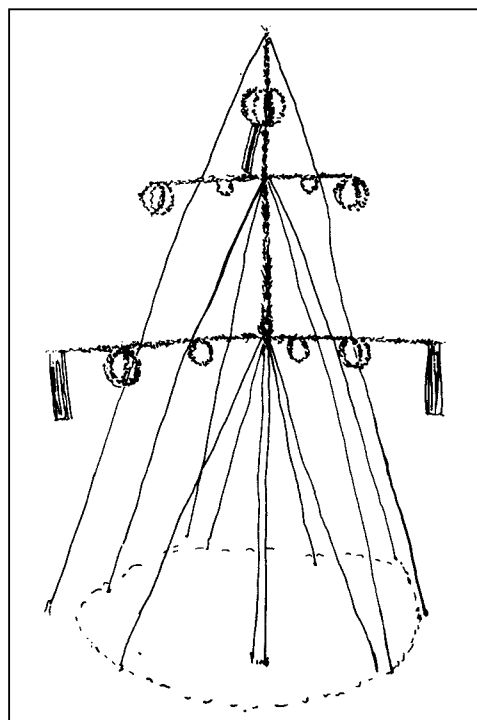

Midsommar i Skanör–Falsterbo

Denna något skamfilade bild är, enligt en påskrift på baksidan, tagen i Falsterbo 1902. Den är tagen på den gamla festplatsen mitt emot f.d. Marianneboden.

Sedan 2001 har Hembygdsgillet i Skanör-Falsterbo rest en majstång av samma typ som Linné har ritat av i sin Skånska resa. Denna står på Axelsons torg i Skanör från och med midsommardagen.

Linné skriver: »Nu var midsommars afton. Pigor och drängar hade samlats på torget. Drängarna hade framskaffat stäng-
er och pigorna blomster. Stängerna blevo snart ihoplänkade till form av en hög mast med sina tvärsjutor och inom kort tid var hela stängen beklädd med blomster och blomsterkrantsar, som hängde på spjuten. Den således förfärdigade majstången upprestes med skri och rop och omkring henne dantsade ungdomen denna natt, fastän det regnade«.

Skiss från Linnés dagbok

KULTURFÖRENINGEN
Calluna
DÅ OCH NU PÅ LJUNGEN

Allt om BAD på Skanörs bibliotek

På biblioteket i Skanör visar Calluna utställningen »Allt om BAD på Näset« under hela juli månad.

Kulturföreningen Calluna gav förra året ut boken *Allt om BAD på Näset*. Författare är Lars Melin.

Boken berättar om kallbadandet som kulturhistorisk och social företeelse under de gångna 150 åren

Boken innehåller en mängd bilder och illustrationer, men eftersom föreningens rikhaltiga bildarkiv innehåller mängder av just badbilder så räcker det mer än väl även till en utställning!

Välkommen att se bilder från mer än hundra år av bad kring hela Falsterbonäset.

Badstranden i Falsterbo. Längst till vänster: Kämpingestranden

Kämpinge 1948. Glädje bland 30 barn från Eslövskolonin. Badstoppet som gällt sedan kriget har upphävts.

»Vid Skanör«

Under arbetet med att samla material till boken Allt om BAD på Näset stötte jag då och då på poetiska försök att prisa Falsterbonäset av personer som i tidens anda vid sekelskiftet 1800-1900 kommit som turister hit och slagits av de gamla tvillingstädernas stilsamma skönhet, kallbadandets stärkande friskhet eller av havets och himmelens storslagna yta och rymd.

Ordet turist var vid denna tid nytt och fullt av status. Det var först och främst »den burgnare medelklassen«, för att bruka ett uttryck från den tiden, som turistade. Man hade råd vara ledig någon tid under sommaren och en del av tidens nationalism bejakade man då genom att upptäcka sitt eget lands geografiska märkvärdigheter och sevärdheter av skilda slag. Ett populärt landskap att turista i var Dalarna. Det hade inte bara sin geografi att locka med utan även till exempel spelmannsmusik, ålderdomliga gårdsbyggnader och det faktum att det ofta haft betydelse just för nationen Sveriges historia. Men även extremerna lockade tidens turister: Några ville vandra i Norrlands lågfjäll. Andra bada längs Falsterbonäsets bländvita stränder.

I början av 1900-talet kom just en sådan lyriskt sinnad turist till Näset. Han hette Nils Wapner. I sin dagliga gärning var Wapner läroverksadjunkt i Skara. Men han fattade gärna, när tillfälle gavs och den poetiska inspirationen fyllde hans bröst, pennan för att ge sina intryck form och rytm. Kort sagt; läroverksadjunkten skrev vers. Nä-

Vid Skanör.

Morgonrodnads purpursken
strömmar öfver heden.
Som i blod stå ljung och hven
Utmed färdeleden.
Luften stilla. – Dagen tyst
Segrar öfver natten.
Solen lyft sin breda byst
öfver hafvets vatten.

Staden inom vall af tång
Ännu ej ha vaknat.
Tempeltornets väktarsång
länge har den saknat.
Glömt den har sin medeltid,
sina krämarlater,
Gömt i gräsbevuxen frid
borg och hjältedater.

Solen stiger. Sakta bris
krusar hafvets spegel,
och i fjärran genom dis
skymtar fram ett segel.
Svart och dystert som ett hot
vraket invid stranden
utan segel, mast och skot
borrats in i sanden.

Staden sofver kring ett torg
och sin gamla kyrka,
sofver utan dröm och sorg,
hvilket är dess styrka.
Här är stillsamhet och ro,
ro för trötta sinnen,
men i alla vinklar gro
gamla stolta minnen.

sets natur och den ännu mest av allt slumrande miniatyrstaten Skanör med Falsterbo grep Nils Wapner.

Nils Wapner skrev denna dikt på hösten 1911, och fick den sannolikt publicerad kort därefter. Jag vet inte så mycket om Wapner som poet i övrigt men jag tror, att han fann stor glädje i sitt skaldande och att han regelbundet kunde läsas i lokala tidningar. Och inte heller kan han ha varit helt obetydlig som skribent. Nils Wapner blev nämligen föremål för en mycket större poets ilska och ironi. Wapner hade skrivit kritiskt om Frälsningsarmén och dess ledare Booth och Dan Andersson lät i polemik publicera ett Kväde till högt ärade läroverksadjunkten.

Läroverksadjunkt Wapner, liksom senare tiders större poeter som skaldat om Näset, till exempel Hjalmar Gullberg, har det gemensamt att de vid sina besök fyllts av lyrisk eufori och så fattat pennan med en känsla av att de borde förmedla sina upplevelser till andra, ja, kanske rent utav till näsetborna själva. Men tänker man efter en smula är det givet att de upplevelser de förmedlade på fri eller bunden vers erbjöds de fastboende året runt utan poeterna som guider.

Och den möjligheter står ännu öppen för Näsets fastboende, sommarboende och turister i vår tid. Ett exempel: Besök Callunas nya tankebänk i Kämpinge någon kväll. Sätt dig och låta solen sjunka i havet. Upplev poesi.

Lars Melin

Guidning av Per Albin-linjen vid Falsterbokanal

Vi fortsätter våra mycket populära visningar av Per Albinlinjen vid Falsterbokanal.

Turen tar cirka 2,5 timmar inkl fikapaus. Fika medtages. Rundan kostar 50 kronor per person och då ingår ett trevligt häfte som berättar om bakgrunden till att linjen byggdes. Samling kl 11.00 vid kanalturnen.

Visningar 8 juli, 29 juli, 12 augusti,

2 september och 16 september.

Anmälan till calluna@tele2.se
OBS! Deltagarantalet är begränsat till 25 personer vid varje visning. Först till kvarn gäller. Avgift inbetalas till bankgiro 5470-1248 senast en vecka innan du vill följa med.

E. Strandbergs cykelaffär i Höllviken

Vi har bett våra medlemmar och andra läsare att skriva ner minnen från Ljungen. Vi tackar för de bidrag som kommit in och publicerar ett av dem här:

Det som idag är ett begrepp för de flesta Näsetbor – Höllvikens Cykel & Sport – var på min tid som grabb något helt annat. Från någon gång på 1950-talet till våren 1963 ägdes cykelaffären av min far Egon och hette då E. Strandbergs Cykel och Sport.

Far arbetade som förman/verkmästare på Trelleborgs Gummi-fabrik och vi bodde i Trelleborg. Sommartid, oftast den tid som sammanföll med skollovet, bodde vi i sommarstuga bakom Höllviksgården som låg längs vägen genom byn. Här fanns det dansbana och parkområde och området kallades, precis som idag, Furet. Höllviksgården ägdes eller arrenderades av min morbror.

På 1950-talet fanns det mindre än 600 fasta invånare i Höllviken och det var inte lockande för mig som stadsbo och ung grabb att bo på orten under hela året. Jag var ofta tacksam över att få återvända till Trelleborg och alla kompisar när skolan började.

Sommargäster gav inkomster

E. Strandbergs Cykel och Sport

med verkstad hade helöppet under sommarmånaderna och då särskilt under skollovet då sommargästerna var många i Höllviksnäs (ortsnamnet fram till i slutet av 1990-talet). Under vinterhalvåret kunde far, eftersom han jobbade skift på Gummi-fabriken, hålla öppet i affären på sin lediga tid, vilket ofta var sent vardagar och på lördagar. Många dagar under denna del av året var det en glad överraskning när det plingade i dörrklockan och en kund dök upp.

Jag följde gärna med far ner till affären på lördagarna och i mina almanackor från den tiden kan jag se att det inte var ovanligt att dagskassan innebar allt från 0 till 250 kronor. Min egen lön har jag också noga antecknad, timpengen för mig var tre-fyra kronor – »stora pengar» för en studerande tonåring!

Enklare cyklar och många punkteringar

Den tidens cyklar var inte så komplicerade som idag, det var en växel framåt och fotbroms som gällde. På de här enkla cyklarna kunde jag redan som 15-16 åring göra de flesta reparationer. Detta innebar sommarjobb i verkstaden för mig tillsammans med sommaranställd personal då affären var öppen på heltid. Mor skötte det mesta i affären och far var i verkstaden.

Det var inte ovanligt med vinterförvaring av cyklar, vilket också innebar att cyklarna skulle hämtas ut servade och klara i början av juni varje år. I vissa fall ingick också hämtning och lämning på "fina" adresser på andra sidan kanalen. Då det i stort sett bara fanns grus- och sandvägar i dåtidens Höllviksnäs, så var punktering på cykeln vanlig och för oss i cykelaffären innebar detta många byten av däck och slang.

Under högsäsong var verkstaden ofta full av cyklar, så varje dag fick cyklarna lyftas ut och staplas mot två tallar som då fanns utanför ingången till verkstaden vid Videholms allé. På kvällen var det omvänd ritual, då skulle cyklarna in i affären igen.

Inte bara cyklar

Det egna intresset och innehavet av en moped modell Puck gjorde att jag även kunde utföra enklare mopedreparationer, medan svårare och mer komplicerade reparationer lämnades till Helge Holmberg som hade en verkstad på Vellinge Väster.

För min del var det också spännande att hämta ut varuleveranser (speciellt sportartiklar) på Höllviksnäs tågstation, som nåddes via stigen utanför dansrotundan Nyckelhålets entré. Stationsbygg-

naden och ett magasinshus var belägna inte långt från Öresund och det som då kallades »Hanssons brygga« vilken i viss omfattning fortfarande finns kvar.

Tofflor, som vi också sålde i affären, kunde innebära bilresa och hämtning på plats i Vollsjo där tofflorna tillverkades. Det var bra tofflor på den tiden. Våren 1963 skänkte jag ett par bruna mockatofflor från affären till min tjej. Mockatofflorna imponerade säkert för denna tjej blev så småningom min fru och det är hon fortfarande. De bruna mockatofflorna är dock utbytta mot »Gåsatofflor« från Sommarboden!

Cykelaffären efter 1963

Efter bekräftelse av Krister Persson i nuvarande Höllvikens Cykel & Sport, så hette innehavaren av affären före min far, Blomkvist, och

affären lär ha startat 1930. Min fars kombination av skiftsarbete på Trelleborgs Gummifabrik och affären i Höllviken blev förmodligen alltför betungande, så från juni 1963 övertogs affären av en ny ägare, Lasse Törnkvist från Trelleborg. Ca

1965 tog Kristers far Olle Persson över affären och sedan blev Krister ägare 1972.

Roland Strandberg

*Året-runt-boende i Höllviken
sedan 1972*

I samband med att Stenbocks väg skulle byggas 1976 blev det demonstrationer från de boende som inte ville ha bilar genom sitt område. Omkring 200 personer samlades utanför cykelaffären för att göra sig redo att protestera mot »planväg 44«. Vägen hade nämligen planerats redan 1944 och borde inte vara en direkt överraskning för de som köpt tomter längs den planerade sträckan.

Vykortet - inte bara vyer.

När Calluna nu laggt ut omkring 2000 vykort på sin hemsida kanske det kan vara intressant att veta lite mer om vykortens historia.

»Var god skicka två skjutsar att köra grus om måndag.

Vänligen A U Bååt«

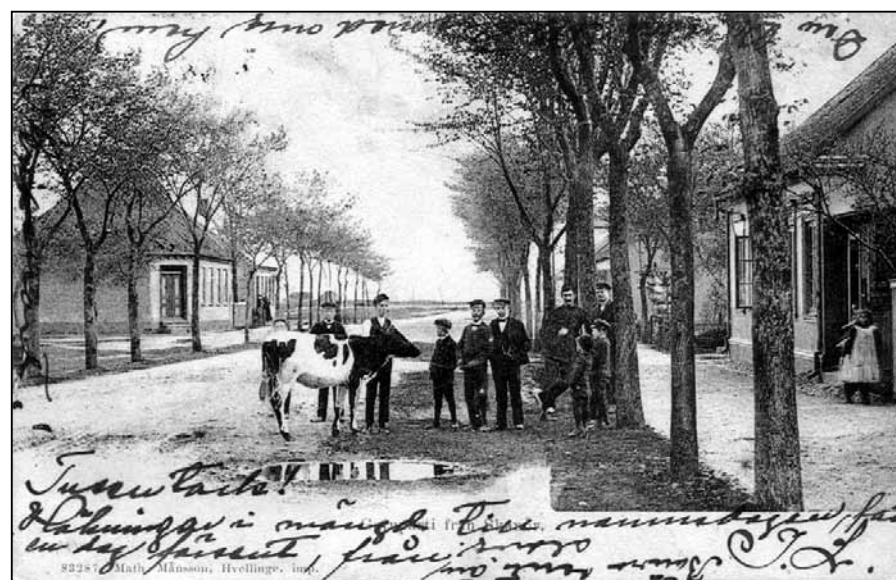
Så kunde en vykortstext låta kring sekelskiftet, skickad från Vellinge till Skanör.

Jag tänkte i denna artikel vända på vykortet och ta en titt på textsidan.

Korten innehöll inga hemligheter, man tullade på integriteten mot att de fick skickas för halva brevpottet – fem öre. Det kallades *Brefkort* och blev riktigt populärt först kring sekelskiftet då man dess-

utom fick en bild på »baksidan«. Under 1890-talet hade man kunnat köpa tecknade vyer, ofta med mer än en bild från diverse städer, men när tekniken med ljustryck började användas gick det att massproducera kort för en billig peng och kortförsäljningen steg lavinartat. 1904 postades ca 45 miljoner vykort i Sverige, detta med en befolkning på bara strax över 5 miljoner.

Man samlade vykort i album och skickade vyer till vänner och bekanta på födelsedagar, namnsdagar och mors dag, man skickade naturligtvis julkort men också påskkort och nyårskort. Man skickade kort till sig själv eller till vänner utan att skriva något på dem bara för samlandets egen skull.

Malmö hade tre postturer per dag och självfallet utdelning på lördagar så korten kom snabbt fram. På 30- och 40-talet började telefonen sitt segertåg och enkla meddelanden kunde överföras trådledes. På 50-talet skaffade många bil och då skickade man vykort från Ornässtugan, Trollhättefallen och Kungliga huvudstaden. Under 60- och 70-talen blev det charterresor och miljontals kort från Mallorca och Gran Canaria hamnade i svenska byråådor.

Sen tog det slut, det sista vykortet i postal mening skickades 1981, då det särskilda portot för vykort slopades.

Numera skickar vi inte så mycket vyer utan mest »humorkort« med barn, hundar eller halvnakna damer i pikanta situationer. Inget av detta är särskilt nytt, det fanns redan vid förra sekelskiftet, men de rena vyer med olika gator och torg, statyer och kyrkor från landets alla städer är borta. De har ersatts av enstaka »typkort« med hälsning från Skåne eller Dalarna. Sedan finns naturligtvis flerbildskorten kvar, de har bara blivit mer och mer färgglada. De svartvita kort som dominerade försäljningen under perioden från 1900-1950 skulle inte ha en chans i dag.

När jag började samla kort från Skanör-Falsterbo och Ljungby i mitten på 70-talet kunde man köpa de gamla korten i kioskerna för 25 öre! Ett nytt färgkort kostade då en krona.

Idag får man fara på samlarmarknader runt hela landet för att söka de få kort man saknar och priserna ligger kring 50-100 kronor och uppåt. Börjar man samla idag kan man snabbt skaffa sig en samling på 200-300 kort för en billig peng, men sedan blir det dyrare.

Under de hundra år som det har funnits vykort har det kommit ut över 3000 olika kort från det område som idag kallas Vellinge kommun.

Nu till textsidorna! En mycket allvarlig Far skriver till sin son:

»K: O=o. Låt mig se att du biträder mor med alla förefallande göromål och sköter samvetsgrant de dig pålagda uppdrag att intet försummas, önska din Far A.G.A. S=t«

Kortet föreställer Hököpings sockerbruk och är skickat till Bjärsjölagård. Det var ord och inga visor som man säger. Om detta kan kallas manligt kärvt så är nästa text motsatsen. Det är ett julkort med änglar på och infällt bland moln och blommor är Hvellinge och Fuglie kyrkor samt en bild på pastoratets kyrkoherde!

»Jag önskar dig så många dagar klara
Jag önskar du må få en fröjdefull lott
Jag önskar att du måtte lycklig vara
Ja jag dig önskar allting ljuft och godt«

De flesta texterna ligger emellertid på ett enklare plan, det hälsas till moster Greta eller till mor och far, det skrives om väder och badtemperaturer, om resor och möten med kusiner och vänner till familjen, man tackar för kaffet och man tackar för vänligheten:

»Hjärtligt tack för all den vänlighet som kom mig till del under min vistelse hos fru Holmberg. Ber fru Holmberg framföra min hälsning till Clara«

Eller den här egendomliga hälsningen till en vaktmästare på Slottsgatan i Malmö:

»De hjärtligaste gratulationer på födelsedagen från Ellen. Din mor är så sjuk, många hälsningar till er alla.«

Med en bild på Skanörs torg skickar en skolpåg en hälsning till sin lärare i Limhamn:

»Skanör den 15/6 1903. Min älskade lärare. Jag studerar flitigt mina böcker, Hälsningar från John. Huru långt äro de komna i tyska?«

Några dagar senare med en vy av Skanörs Gästgivarergård:

»Skanör den 22/6 1903. Min käre

lärare, hjärtligt tack för vyen! Jag kommer hem om torsdag. Hjärtliga hälsningar från mig och mor. Min adress är John Ekberg, styrmän Georg Persson, Östergatan, Skanör. Hälsa mina kamrater.«

Ett annat kort från Skanör med ett idag typiskt telefonbesked, eller kanske e-post:

»Möllevången den 18/7 04 Kära svärföräldrar, om inget hinder möter, kommer vi körandes till Staffanstorp om onsdag. Mor, Far, Anna jag och barnen komma. Far kan nog ställa om, så vi får hästen in, vi kommer vid tretiden på e.m. många hälsningar till er alla genom Augusta.«

Ett kort från 20-talet föreställande Ridsporttävlingar vid Falsterbohus och skickat till en direktör Oscar Chruzander på Sibyllegatan i Stockholm:

»Ljunghusen söndag morgon. Var igår ute och åt frukost på Skanörs gästgivarergård samt gjorde också ett besök vid Falsterbo – en förnäm badort. I går golfstävlingar där med mycket A-bilar. Gör idag en utflykt till »Kongens By» Därefter går färden hemåt. Bästa hälsningar Martin.«

Men det behöver inte ha hänt så mycket för att det skulle resultera i ett vykort:

»Vi är lyckligt framkomna, bor i en vacker villa vid stranden.

Hälsningar Kalla o Nisse.«

Litet längre men lika typiskt:

»Kära Mor och allihopa! Ja nu är vi här och har det underbart skönt. Här är mycket bra med plats och nära till affären. Vi var ute och rodde och bada i går, men idag har jag ej vågat bada. Har blivit lite solbränd i dag för det känns. Hjärtliga hälsningar till alla. Elsie och Erik.«

På ett förlinjerat kort förebådar en ovan hand vykortens fall genom den nya tekniken:

»Kära Hilda. Hilda kan tro att jag har roligt. Hur är det med er där hemma. Hoppas bra. Ni kan ringa till mig en dag. Hanna kan ringa. Jag blir så glad när jag får telefon. Kära hälsningar Greta.«

Alla gillade inte lugnet på landet:

»Ljunghusen den 27/8 1908. En hälsning från ödemarken. Jenny.«

Och alla fick inte det kort de väntat på:

»Om du inte har skrivit till mig ännu så ska du inte göra det heller.«

Mottagaren var en lokeldare från Nässjö.

ChK

Mikael Neumann - Nya sånger från Näset

Efter Mikael's stora succé 2004 med CDn 'Sånger från Näset' som trycktes i tre upplagor kommer nu på allmän begäran en uppföljare i samma anda, med sånger som hämtat sin inspiration från det fantastiska Falsterbonäset.

Gästsolist: Sven Melander, Tommy Juth, Leif Carlsson & Ulla "Sniff" Neumann

CDn kan beställas direkt via mikael@neumann.se

Pris för Callunas medlemmar 160 kr (ord. pris 200 kr)

På Ljungen ges ut av
KULTURFÖRENINGEN
CALLUNA

Styrelse

Ingemar H. Johansson
Christian Kindblad
Eila Jonsson
Bertil Björck
Rune Bengtsson
Thomas Törnqvist
Lars Melin

Redaktör

Christian Kindblad, *chk*
christian.kindblad@telia.com

Ansvarig utgivare

Ingemar H. Johansson, *ihj*
calluna@tele2.se

Grafisk form

Christian Kindblad

Tryck

Holmbergs, Malmö

Adress

Kulturföreningen Calluna
Västra Mölledalsvägen 18
236 34 Höllviken
040-45 11 48

Callunas hemsida
www.calluna.nu

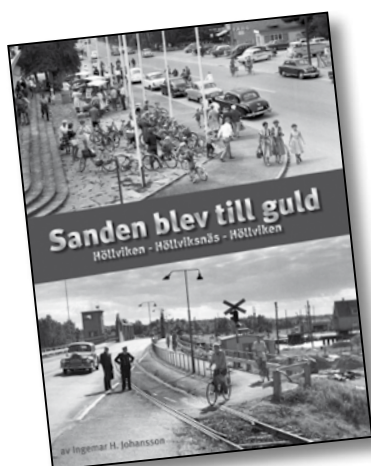
Medlemsskap

Sätt in 150 kr på vårt konto
bankgiro 5062-9773

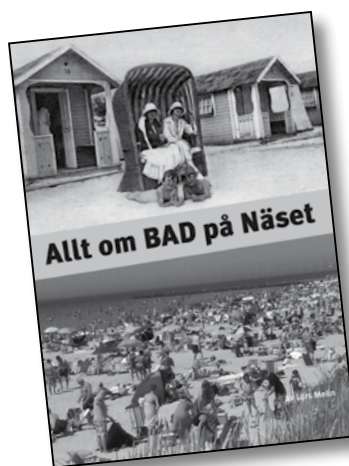
Tidningen utkommer
med 3-4 nummer per år.

Återge gärna våra artiklar
men ange alltid källan.

Ljung, Calluna vulgaris

Sanden blev till guld
230 kr

Allt om BAD på Näset
230 kr

Våra böcker finns att köpa på biblioteken i Höllviken och Skanör, Muskot* och ICA Supermarket i Skanör, Museikiosken i Falsterbo*, ICA Toppen, Höllvikens färghandel samt Asps bokhandel på Gallerian i Höllviken.

KULTURFÖRENINGEN
Calluna
DÅ OCH NU PÅ LJUNGEN